

İSTANBUL
UNIVERSITY
PRESS

Avrasya İncelemeleri Dergisi Journal of Eurasian Inquiries

Avrasya İncelemeleri Dergisi
Journal of Eurasian Inquiries,
AVID 2026, 15 (1): 127–134

<https://doi.org/10.26650/jes.2026.1931143>

Başvuru | Submitted 15.04.2026

Kabul | Accepted 11.05.2026

Kitap Değerlendirmesi | Book Review

🔓 Açık Erişim | Open Access

Küresel Değişim Çağında Hırvatistan'ın Dış Politika Arayışları

Croatia's Foreign Policy Trajectories in an Age of Global Change

Marko Sapina ¹

¹ İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Avrasya Araştırmaları Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye

Tomislav Lendić. Hrvatska Vanjska Politika: Pred Geopolitičkim Izazovima Suvremenog Svijeta. Zagreb: Hrvatska Sveučilišna Naklada, 2026., 210 s. ISBN: 978-953-169-520-6.

Anahtar Kelimeler Hırvatistan Dış Politikası • Realizm • Jeopolitik • Orta Avrupa • Akdeniz

Keywords Croatian Foreign Policy • Realism • Geopolitics • Central Europe • Mediterranean

Atıf | Citation: Sapina, Marko, . "Croatia's Foreign Policy Trajectories in an Age of Global Change". *Avrasya İncelemeleri Dergisi-Journal of Eurasian Inquiries*, 15, 1 (2026): 127-134. <https://doi.org/10.26650/jes.2026.1931143>

© This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

© 2026. Sapina, M.

✉ Sorumlu Yazar | Corresponding author: Marko Sapina sapina.marko@gmail.com

Avrasya İncelemeleri Dergisi-Journal of Eurasian Inquiries

<https://avid.istanbul.edu.tr/>

e-ISSN: 2147-7469

“Hrvatska vanjska politika: pred geopolitičkim izazovima suvremenog svijeta” [*Günümüz Dünyasının Jeopolitik Sınamaları Karşısında Hırvatistan Dış Politikası*] başlıklı monografi, Dr. Tomislav Lendić tarafından Ocak 2026’da yayımlanmıştır. Hırvatistan dış işleri teşkilatında uzun yıllar görev yapan ve hâlihazırda Hırvatistan Dış ve Avrupa İşleri Bakanlığı Siyasi İşler Dairesi Genel Müdürü olan Lendić, bu eserinde zengin diplomatik tecrübesini akademik birikimiyle harmanlamaktadır.

Siyaset bilimi alanında lisans, uluslararası ilişkiler alanında ise yüksek lisans derecesine sahip olan yazarın; doktorasını ABD’nin Türkiye’ye yönelik dış politika stratejisinin jeopolitik veçheleri üzerine tamamlamış olması eserin teorik derinliğini artırmaktadır. Ankara’daki Diplomasi Akademisi dâhil olmak üzere ABD, Garmisch ve Yeni Delhi gibi merkezlerde aldığı uzmanlık eğitimleri ise bu akademik altyapıyı zengin mesleki tecrübesiyle pekiştirmektedir. Lendić’in Washington, Brüksel, Kuveyt ve Saraybosna gibi merkezlerde yürüttüğü diplomatik görevler ise çalışmaya pratik bir saha perspektifi kazandırmaktadır.

Tanıtılan kitap, çağdaş jeopolitik dönüşümler bağlamında Hırvat dış politikasının temel belirleyenlerini sistematik biçimde kapsamayı amaçlayan iddialı bir eser niteliği taşımaktadır. Kitap Hırvatça kaleme alınmış olmakla birlikte, ele aldığı konunun güncelliği ve ulusal dış politikanın artan gerilimler ile uluslararası düzenin dönüşümü bağlamında küresel ölçekte düşünölmeye çalışılması nedeniyle, önemi ulusal sınırların ötesine uzanmaktadır (s. 11-12, 17-20). Eser özellikle, akademik yaklaşımı yazarın pratik diplomatik deneyimiyle birleştiren, Hırvat dış politikası üzerine bütönlöklü ve kuramsal bakımdan temellendirilmiş nadir çalışmalardan biri olması bakımından dikkat çekmektedir.

Bu tanıtım yazısında önce kitabın bölüm bölüm içeriği ele alınarak yazarın öne çıkarmaya çalıştığı temel mesajlar saptanmakta, ardından eserin başlıca güçlü ve zayıf yönleri kısaca tartışılmakta ve tanıtımımızın Türkçe olarak yayımlandığı gerçeği göz önünde bulundurularak, eserde Türkiye’nin rolü ve algısıyla ilgili kısımlara özel bir dikkat gösterilmektedir.

İncelenen Kitabın Özeti

Kitabın yapısına bakıldığında, *Günümüz Dünyasının Jeopolitik Sınamaları Karşısında Hırvatistan Dış Politikası* adlı çalışmanın mantıksal ve kavramsal açıdan tutarlı biçimde kurgulandığı, her bölümün genel argümantasyon içerisinde açıkça tanımlanmış bir işleve sahip olduğu görölmektedir. Eser, Giriş ve Sonuç bölümleri dışında beş tematik bölümden oluşmaktadır.

Kitabın daha geniş jeopolitik çerçevesi, çağdaş uluslararası ilişkilerin Rusya’nın Ukrayna’ya yönelik başladığı geniş çaplı işgalinin yol açtığı düzen bozucu etkiler ve çok kutuplu dünyaya aşamalı geçiş ekseninde yorumlandığı önsözde kurulmaktadır. Bu ön söz, Hırvatistan’ın eski dış işleri bakanlarından Mate Granić tarafından kaleme alınmıştır. Böylece okuyucu, eserin temel varsayımı üzerinden kitabın ana izleğine dâhil edilmektedir: Hırvat dış politikasını, küresel dönüşümler ve büyük güçler arasındaki jeostratejik rekabet bağlamı dışında anlamlandırmak mümkün değildir (s. 9-10).

Giriş bölümü, başlangıç tezini geliştirerek tüm analize yön veren temel araştırma sorularını açık biçimde formüle etmektedir. Yazar, Hırvatistan’ın 2023 yılında Avro bölgesine ve Schengen alanına katılmasıyla entegrasyon döngüsünü tamamladığı ve böylece dış politikasının yeni bir aşamasına girdiği varsayımından hareket etmektedir. Bu yeni aşama, daha yüksek sorumluluk ve uluslararası süreçlerin şekillendirilmesine daha etkin katılım ihtiyacıyla karakterize edilmektedir (s. 11-12, 17-19). Bu bağlamda yazar, sınırlı kaynaklarına rağmen Hırvatistan’ın stratejik olarak düşünölmüş bir dış politika aracılığıyla çağdaş kuramın “küçük güç” olarak adlandırdığı konuma yükselip yükselemeyeceği sorusunu ortaya koymaktadır (s. 13-14, 18-20).

Birinci bölüm teorik niteliktedir ve çalışmanın metodolojik temelini oluşturmaktadır. Yazar burada siyasal realizmin temel kavramlarını açıklamakta; devleti asli aktör, uluslararası sistemi ise anarşik bir yapı olarak tanımlarken, gücü de analizin merkezî kategorisi olarak öne çıkarmaktadır (s. 21-29). Realist yaklaşım, dış

politikanın uluslararası çevrenin yapısal baskılarına verilmiş rasyonel bir cevap olarak ele alınması yoluyla daha da somutlaştırılmaktadır. Jeopolitik üzerine olan alt bölümde ise coğrafya, güvenlik ve devletin stratejik eylemi arasındaki bağ kurulmaktadır (s. 32-50). Böylelikle bu bölüm, Hırvat dış politikasının realist paradigma ışığında tutarlı biçimde yorumlanabilmesi için gerekli öncülleri oluşturmaktadır. Seçilen bu kuramsal çerçevenin avantajları ve sınırlılıkları ise bu tanıtım yazısının ilerleyen kısmında ayrıca ele alınmaktadır.

İkinci bölüm, odağı dış politika yapım sürecine ve kurumsal dinamiklere kaydırmaktadır. Metodolojik açıdan dikkat çekici bir unsur, yazarın dış politikanın kaynaklarını açıklamada Rosenau'nun klasik çerçevesine -dış çevre, iç toplum, iktidar yapıları, bürokratik roller ve karar alıcıların kişisel özellikleri- başvurmasıdır; yazar bu çerçevenin Hırvat örneği için de işlevsel olduğunu düşünmektedir (s. 51-52). Bu bölümde özellikle Hırvat dış politikasının oluşturulma süreci üzerinde durulmakta; Hükûmet, Başbakanlık Ofisi, Cumhurbaşkanı ve Dış ve Avrupa İşleri Bakanlığı gibi temel aktörlerin rolleri ayrıntılı biçimde incelenmektedir. Yazar, dış politikanın iç ve dış etkenlerin karmaşık etkileşiminin bir sonucu olduğunu vurgulamaktadır (s. 51-52). Klasik dış politika analizi modellerine yaslanarak, dış politika karar alma sürecinin doğrusal değil; kurumsal yapılar, siyasal çıkarlar ve uluslararası koşulların dinamik bileşimi olduğunu göstermektedir (s. 51-52).

Kitabın en kapsamlı bölümü olan üçüncü bölüm, uluslararası düzenin tarihsel-sistemsal bir tasvirini ve Hırvatistan'ın bu düzen içindeki konumunu sunmaktadır (s. 73-116). Yazar önce çok kutuplu sistemden Soğuk Savaş'ın iki kutuplu yapısına, oradan da Soğuk Savaş sonrası döneme uzanan gelişmeleri ana hatlarıyla ele almakta (s. 78-90), ardından çağdaş küresel siyaseti belirleyen dönüşümlere odaklanmaktadır (s. 91-116). 2014 ve 2022 sonrasındaki krizlere özel bir önem atfedilmekte; bu krizler uluslararası sistemin dönüşümünde başlıca dönüm noktaları olarak yorumlanmaktadır (s. 95). Bu çerçevede Hırvatistan, değişen güç dağılımına davranışlarını uyarlamak zorunda olan "küçük aktör" olarak kavramsallaştırılmakta; sistemin dayattığı sınırlılıklar içinde kendi hareket alanını bulmaya çalışan bir devlet olarak ele alınmaktadır (s. 91-116). Dolayısıyla bu bölüm, dış politikanın diğer bütün boyutlarının yorumlandığı bağlamı tanımladığı için kitabın analitik merkezini teşkil etmektedir.

Dördüncü bölüm, komşularla ilişkilerin jeopolitiğine ayrılmıştır ve özellikle Bosna-Hersek'e ilişkin kısmıyla kitabın en önemli bölümlerinden biri olarak öne çıkmaktadır (s. 117-144; özellikle s. 121-133). Tam da bu noktada eser, en güçlü analitik yönünü ve asıl odak noktasını ortaya koymaktadır. Lendić, Bosna-Hersek'i Hırvatistan açısından kalıcı bir jeostratejik öncelik olarak değerlendirmektedir (s. 121-123). Bu yaklaşım, Hırvat güvenlik ve siyasal geleneğiyle uyumludur. Bosna-Hersek'teki Hırvatların konumu, kurucu halklar arasındaki iç ilişkiler ve bölgesel güçlerin etkisi üzerine yaptığı çözümleme, açık biçimde realist bir perspektifle yazılmıştır (s. 121-133). Yazara göre Bosna-Hersek'te istikrar, kurucu halklar ilkesinin ve halklar arası siyasî dinamiğin göz ardı edilmesiyle değil; uzun vadede sürdürülebilir bir denge sağlayacak kurumsal bir model aracılığıyla mümkün olabilir; bu bağlamda konsosiyasyonel modeli savunmakta ve kısmen Belçika deneyimine atıf yapmaktadır (s. 132-133). Sırbistan'la ilişkiler bağlamında ise yazar "rasyonel kararlılık" siyasetini savunmaktadır (s. 134 ve devamı). Lendić, Hırvatistan'a yönelik her uluslararası karalama girişimine karşı net kırmızı çizgilerin belirlenmesini ve güçlü bir karşılık verilmesini önermektedir (s. 134-144). Ona göre bölgesel istikrar, yalnızca ekonomik iş birliğiyle değil, açık bir maliyet-fayda hesabıyla sağlanabilir; zira tarihin de gösterdiği üzere ekonomik iş birliği tek başına saldırgan niyetleri önlememektedir (s. 134-144). Bölümün devamında diğer komşu ülkelerle ilişkiler de ele alınmakta; bu bağlamda bölgesel siyaset, Hırvatistan'ın somut nüfuz üretebileceği başlıca eylem alanı olarak yorumlanmaktadır (s. 134-144). Okuyucu, yazarın bütün sonuçlarına katılmasa bile, bu bölümün önemli sorular ortaya attığını ve kolayca göz ardı edilemeyecek argümanlar ileri sürdüğünü teslim etmek gerekmektedir. Ayrıca yazarın

Saraybosna'daki Hırvatistan Büyükelçiliği'nde diplomat olarak görev yapmış olması da bu bölüme ayrı bir ağırlık kazandırmaktadır.

Beşinci bölüm normatif ve stratejik bir karakter taşımakta ve bir bakıma kitabın doruk noktasını oluşturmaktadır (s. 145-178). Burada yazar, Hırvatistan'ın Avrupa Birliği (AB) ve NATO içindeki konumunu, yeni jeopolitik koşullara uyum sağlama gereği üzerinde özellikle durarak analiz etmektedir (s. 145-151). Yazar, ABD ile Çin arasındaki rekabet ve bölgesel güçlerin yükselişiyle belirlenen yeni güç konfigürasyonunda küçük devletlerin pasif kalma lüksüne sahip olmadıkları tezini ileri sürmekte; hedeflerin stratejik biçimde sıralanması ve Avro-Atlantik çerçeve içinde “niş” alanlar inşa edilmesi gerektiğini savunmaktadır (s. 150-151). Bu bölümün asıl katkısı, dış politikada “nişler” kavramını geliştirmesinde yatmaktadır; buna göre küçük devletler, göreceli üstünlük sahibi oldukları belirli alanlara odaklanmak suretiyle uluslararası etkilerini artırmaktadırlar (s. 159-170). Yazar bu bağlamda enerji güvenliği, bölgesel istikrar ve uluslararası inisiyatiflere aktif katılım gibi çeşitli yönelimler önermektedir (s. 159-170).

Sonuç bölümü kitabın temel argümanlarını sentezlemekte ve istikrarsız uluslararası düzen koşullarında stratejik olarak düşünülmüş ve realist temellere dayanan bir dış politika gerekliliği yönündeki başlangıç tezini doğrulamaktadır (s. 179-192). Yazar, Hırvatistan'ın başarısının kendi konumunu doğru değerlendirme, önceliklerini açık biçimde belirleme ve uluslararası süreçlere aktif biçimde katılma kapasitesine bağlı olduğunu vurgulamaktadır (s. 179-192). Bu anlamda kitap yalnızca analitik bir betimleme sunmakla kalmamakta, aynı zamanda çağdaş dünyada Hırvat dış politikasını anlamak ve şekillendirmek için bir tür stratejik pusula işlevi görmektedir.

Bu argümantasyonun son kısmında, Hırvatistan'ın “küçük güce” dönüşümü üç uzmanlaşmış dış politika nişi üzerinden daha da ayrıntılandırılmaktadır: Güvenlik, enerji ve Küresel Güney'e yönelen hat (s. 159-170).

- Güvenlik nişi, Hırvat ordusunun dış politika yansıtımının bir aracı olarak NATO ve AB operasyonlarına aktif katılımında somutlaşmaktadır (s. 159-166).
- Enerji nişi ise Krk Adası'ndaki LNG terminali ve Adriyatik Petrol Boru Hattı (JANAF) gibi altyapı kapasitelerinden yararlanarak ülkenin Orta Avrupa'nın enerji merkezlerinden biri olarak konumlandırılmasına dayanmaktadır (s. 118-119; 159-166). Bu bağlamda yazar, 2026 yılında Hırvatistan'daki yenilenebilir enerji payının %54'e ulaştığını da vurgulayarak; yeşil dönüşümdeki bu öncü rolün, enerji nişi içerisindeki uluslararası profili ve hareket kapasitesini daha da tahkim ettiğini ileri sürmektedir (s. 165-170).
- Üçüncü boyut, Bağlantısızlar Hareketi mirasının Afrika, Asya ve Latin Amerika'da yeni ekonomik ve siyasî kanallar açmak üzere kullanılmasına dayalı olarak Küresel Güney ülkeleriyle ilişkilerin canlandırılmasını içermektedir (s. 166-170). Bundan hareketle yazar, Hırvatistan'ın sömürgeci veya emperyalist bir geçmişe sahip olmamasını, bahsi geçen coğrafyalarla kurulan diplomatik ilişkilerde önemli bir yumuşak güç unsuru olarak değerlendirmektedir. Bu durum, Hırvatistan'ı Küresel Güney nezdinde daha güvenilir bir partner kıldığı gibi; ülkenin AB üyeliği ile bu tarihsel mirası sentezleyerek özgün bir niş alan yaratmasına da imkân tanımaktadır.

Katkılar ve Sınırlılıklar

Kitabın sahip olduğu temel niteliksel üstünlükler, yazarın dış politika gelişmelerini basit bir kronolojik anlatı düzeyinde bırakmayarak, okuyucuya özgün ve berrak bir yorumlama şeması sunmasıyla temellendirilmektedir. Eserin en önemli değerlerinden biri, Hırvat dış politikasını başlı başına bir araştırma nesnesi olarak sistemli ve bütünlüklü biçimde incelemeye yönelik nadir girişimlerden biri olmasıdır. Yazar, girişte Hırvat akademik üretiminde bu tür çalışmaların azlığını açıkça belirtmektedir (s. 11-12); bu bakımdan kitap literatürdeki önemli bir boşluğu doldurmaktadır. Dolayısıyla katkısı yalnızca içeriksel değil, aynı

zamanda disiplinler gelişim açısından da önemlidir; zira Hırvat dış politikası üzerine daha ileri kuramsal ve ampirik araştırmaları teşvik etmektedir.

Lendić, uluslararası ilişkilerin hâlen güç, güvenlik ve nüfuz mücadelesiyle belirlendiği ve küçük devletlerin ancak kendi coğrafi konumlarını, sınırlılıklarını ve imkânlarını doğru anladıkları takdirde ayakta kalabilecekleri şeklindeki realist varsayımdan hareket etmektedir (s. 15-17, 21-29). Bu nedenle analiz; tutarlı, kavramsal bakımdan berrak ve oldukça okunaklıdır. Akademik söylem ve bilimsel yöntem korunmakla birlikte, kullanılan dil okuyucuyu temel mesajlardan uzaklaştıracak gereksiz kuramsal yüklerle ağırlaştırılmamıştır.

Özellikle yararlı olan noktalardan biri, yazarın Hırvat dış politikasının gelişimini beş aşamaya ayıran dönemlendirmesidir: Uluslararası tanınma mücadelesi, toprak bütünlüğü mücadelesi, Avro-Atlantik entegrasyon süreci, “Avrupa çekirdeğine” doğru kayış ve nihayet Hırvatistan’ın “küçük güce” dönüşümünün güncel aşaması (s. 17-19). Bu dönemlendirme, Hırvat dış politikasını kopuk siyasî kararların toplamı olarak değil, stratejik süreklilik taşıyan bir süreç olarak görmeye imkân verdiği için kitabın en özgün katkılarından biridir. Aynı çerçevede, “küçük güç” ve dış politika “nişleri” kavramları da ayrıca vurgulanmalıdır. Yazar, Hırvatistan gibi küçük devletlerin stratejik uzmanlaşma ve odaklanmış eylem yoluyla uluslararası etkilerini artıracaklarını ikna edici biçimde savunmaktadır (s. 13-14, 18-20, 159-170). Bu kavramsallaştırma, analizden somut politika önerileri düzeyine geçtiği için eserin en yenilikçi yönlerinden biri sayılmalıdır.

Kitabın ikinci önemli niteliği, coğrafyayı ciddiyetle ele almasıdır. Yazar mekânı siyasetin pasif bir sahnesi olarak değil, dış politika eyleminin aktif bir değişkeni olarak değerlendirmektedir (s. 38-50). Bu bağlamda Hırvatistan’ın “Orta Avrupa’nın Akdeniz kapısı” olarak tanımlanması doğrulanmakta (s. 14); Adriyatik, Orta Avrupa alanı ve güneydoğu komşuluk havzası arasındaki konumunun hem güvenlik sorunları hem de stratejik avantajlar ürettiği gösterilmektedir. Özellikle, enerji güvenliği, ulaşım koridorları, Krk’taki LNG terminali ve JANAF’ın önemi üzerine değerlendirmeler dikkat çekmektedir (s. 118-119). Yine Hırvatistan’ın askerî teknoloji, mayın temizleme ve çatışma sonrası yeniden yapılanma alanlarındaki potansiyeline ilişkin kısımlar da önemlidir (s. 159-170). Bütün bunlar, yazarın Hırvatistan’ın Avro-Atlantik yapılar içinde hangi somut sektörlerde görece üstünlüklerini siyasal sermayeye dönüştürebileceğini göstermeye çalıştığını ortaya koymaktadır.

Üçüncü önemli katkı, kuram ile pratiğin bütünleştirilmesidir; bu da doğrudan yazarın diplomatik deneyiminin bir sonucudur. Analiz yalnızca akademik değildir; özellikle kurumsal yapılanma ve karar alma süreçlerine ilişkin kısımlarda operasyonel bilgiyle de beslenmektedir (s. 51-72; 209-210). Bu durum kitabı yalnızca akademi için değil, dış politika alanındaki uygulayıcılar için de değerli kılmaktadır.

Uluslararası ilişkilerde realist paradigma üzerine inşa edilen kuramsal temel ise hem bir üstünlük hem de bir sınırlılık olarak görülebilmektedir. Nitekim yalnızca betimleyici düzeyde kalan birçok çalışmanın aksine bu kitap; güç, anarşi ve ulusal çıkar kavramları etrafında kurulmuş tutarlı bir analitik çerçeve sunmaktadır (s. 21-29). Bu yaklaşım, yazarın Hırvat dış politikasını bir dizi *ad hoc* karar olarak değil, uluslararası sistemin yapısal sınırları içinde rasyonel bir davranış kalıbı olarak yorumlamasına imkân tanımaktadır. Öte yandan yazar neredeyse tamamen realist paradigmaya yaslanmakta, alternatif yaklaşımları ise marjinal bırakmaktadır. Daha çoğulcu bir kuramsal diyalog bekleyen okuyucu; realizmin liberal, konstrüktivist ya da eleştirel yaklaşımlarla daha fazla karşılaştırılmasını arzu edebilir. Bu nedenle analiz, tutarlılığını korumakla birlikte, dış politikanın biçimlenmesinde normların, kimliklerin ve kurumların rolünü yeterince dikkate almaması bakımından bir ölçüde indirgemeci kalmaktadır; bu durum özellikle AB bağlamında önem taşımaktadır. Bununla birlikte, bu durum yazarın kuramsal tercihinin bir sonucu olarak metodolojik açıdan anlaşılabilir olsa da yine de günümüzde dış politikanın oluşumunu güçlü biçimde etkileyen devlet dışı

aktörlerin, ulusötesi ağların, ekonomik aktörlerin, medyanın ve toplumsal süreçlerin ikinci plana itilmesine yol açmaktadır.

Bu çerçevede kitaba yöneltilebilecek bir başka eleştiri de belirli bir normatif eğilim sergilemesidir. Yazar her ne kadar analitik mesafesini koruduğunu beyan etse de (s. 14), özellikle son bölümlerde ve “nişler” kısmında analiz yer yer yeterince ayrıntılı ampirik temellendirmeye sahip olmayan önerilere dönüşmektedir (s. 159-170). Böylece bilimsel çözümleme ile stratejik deneme arasındaki sınır zaman zaman belirsizleşmektedir. Bu durum eserin değerini ortadan kaldırmaz; ancak okuyucu, yazarın Hırvat dış politikasının arzu edilir yönüne ilişkin kendi tasavvurunu gizlemediğinin farkında olmalıdır. Ayrıca, yazar Hırvatistan'ın “küçük güce” dönüşmesini savunsa da bu vizyonun güncel demografik eğilimlerin aşındırdığı bir iç toplumsal dayanıklılığı varsaydığı da göz önünde bulundurulmalıdır.

Kitapta Türkiye ve Türk Okuru Açısından Önemi

Türk okuru açısından Lendić'in kitabı en az dört nedenle ilgi çekicidir. Birincisi; Türkiye, metinde güç dağılımındaki değişimlerin göstergesi ve orta ölçekli bir güç örneği olarak ortaya çıkmaktadır; ikincisi, Türkiye Güneydoğu Avrupa'nın tarihsel-medeniyet havzasını biçimlendiren bir unsur olarak ele alınmaktadır; üçüncüsü, özellikle Bosna-Hersek bağlamında çağdaş Balkan nüfuz rekabetinin aktörlerinden biri olarak görünmektedir; dördüncüsü ve belki de en önemlisi, AB'ye katılım öncesi süreçte hızlandırılmış kurumsal reformların sonuçlarını açıklamak için yazarın başvurduğu bir örnek işlevi görmektedir (s. 15, 17, 80-81, 95, 121-123, 171-172).

Genel kuramsal anlatı düzeyinde yazar, daha giriş sayfalarında Türkiye'yi, sistemik koşullardaki değişimin orta güçlere nasıl bir “çıkar alanı” açtığını göstermek üzere örnek olarak kullanmaktadır: SSCB'nin dağılması, Türkiye'nin çıkar alanını Kafkasya'ya ve Orta Asya'ya doğru genişletmiştir (s. 15). Daha sonra, küresel eğilimler tartışılırken Türkiye, yükselişleri küçük devletlerin manevra alanını daraltan “bölgesel güçler” dizisi içerisinde yer almaktadır; eğer bu devletler stratejik çeviklik geliştiremezlerse etkileri daha da sınırlanacaktır (s. 17).

Hırvatistan'ın tarihsel konumlandırılması düzeyinde ise Türkiye, Güneydoğu Avrupa'nın “İslami-Türk” medeniyet havzasının bir parçası ve “Batı” ile “Doğu” arasındaki uzun süreli sınır dinamiklerinin kurucu unsurlarından biri olarak belirlemektedir (s. 80-81). Her ne kadar bu pasajlar tarihsel mahiyette olsa da Türk okuru açısından önemlidir; çünkü yazarın jeopolitik süreklilikleri, çağdaş entegrasyon ve güvenlik siyasetlerini de biçimlendiren uzun erimli yapılar olarak kavradığını göstermektedir.

Soğuk Savaş'ın ilk yıllarındaki bölgesel güvenlik dinamikleri çerçevesinde Türkiye; 1953 Balkan Paketi (Türkiye-Yunanistan-Yugoslavya ittifakı) bağlamında, Yugoslavya'yı Batı eksenine yaklaştıran ve Sovyet tehdidine karşı caydırıcılık işlevi gören stratejik bir aktör olarak zikredilmektedir (s. 86). Çağdaş analizde ise Türkiye ikili bir rolde görünmektedir: Bir yandan Rusya'nın manevraları ve ilişkileri “iyileştirme” stratejisi çerçevesinde dolaylı biçimde NATO bağlamında, diğer yandan Balkanlar'daki bir nüfuz aktörü olarak karşımıza çıkmaktadır. Yazar, Kırım'ın ilhakından sonra Putin'in Çin'le ilişkilerini güçlendirdiğini ve “Türkiye ile ilişkilerini düzelttiğini”; bunun da “Türkiye'nin de Rusya'ya karşı açık ve kararlı biçimde cephe almaya hazır olmadığı” bir durum yarattığını ifade etmektedir (s. 95). Okuyucu bu yargının ağırlığına ya da formülasyonuna katılsın ya da katılmasın, bu cümleler yazarın Türkiye'yi Avrupa güvenliği çevresinde Real politik bakımından önemli bir unsur olarak gördüğünü kanıtlamaktadır.

Kitabın en özgün bölümlerinden biri, AB genişlemesi üzerine olan kısımda ortaya çıkmaktadır. Yazar burada Avrupa Komisyonu başta olmak üzere AB kurumlarının Türkiye örneğinde, Cumhuriyet'in siyasal ve sosyokültürel gelişiminin özgüllüklerine yeterince duyarlı davranmadıklarını; hızlandırılmış reformları teşvik ederek askerî-seküler kurumsal yapıyı hızlı biçimde tasfiye ettiklerini, ardından oluşan

“boşluğun” ise Atatürkçü sekülerizmden uzaklaşan toplumsal-siyasal elit tarafından doldurulduğunu ileri sürmektedir (s. 171-172). Yazar bu argümanı Bosna-Hersek tartışmasında analogi olarak kullanmakta; AB kurumlarının bürokratik anlamda “aceleci” yaklaşımlarının hassas konsosiyasyonel düzenlemeleri istikrarsızlaştırabileceğini savunmaktadır. Daha somut olarak ifade etmek gerekirse, AB standartları kisvesi altında üniterleşme ve merkezîleşmenin eleştirel süzgeçten geçirilmeksizin dayatılmasının istikrarsızlaştırıcı sonuçlar doğurabileceği uyarısında bulunmaktadır (s. 172). Türk okur açısından Türkiye’nin bu şekilde argümanda kullanılması ayrıca ilgi çekicidir; çünkü bu yaklaşım, AB-Türkiye ilişkilerinin kurumsal ve olgusal seyriyle karşılaştırılabilir: Adaylık statüsü 1999’da verilmiş, Hırvatistan ve Türkiye ile müzakereler ise aynı tarihte, 2005’te açılmıştır. Bu son bilgi doğrudan kitabın içinden alınmış olmamakla birlikte, yazarın çözümlemesini Türk akademik kamuoyu için daha da anlamlı kılmaktadır.

Sonuç

Lendić’in monografisi, Hırvat bağlamında dış politikanın sistemli bir çözümlemesini yapmaya yönelik ender ve son derece değerli bir girişimdir. Eser, neoklasik realizm zemininde kurulmuş ve 2014 ile 2022 sonrasında derinleşen Avrupa ve küresel sarsıntıların ardından ortaya çıkan jeostratejik zorunluluklara odaklanmıştır (s. 95; 179-192). Komşuluk, Bosna-Hersek, Avro-Atlantik faaliyet alanı ve nişlerin inşası gibi tematik odaklar, beş bölüm boyunca tutarlı biçimde işlenmiş; programatik ve politika odaklı katkılar ise özellikle AB / NATO bağlamı ve uzmanlaşma alanlarına ilişkin son bölümlerde yoğunlaşmıştır (s. 145-178).

Kitabın temel katkısı yalnızca Hırvat dış politikasını betimlemesinde değil, onu uzun vadeli bir stratejik öz-konumlandırma projesi olarak kavramsallaştırma girişiminde yatmaktadır. Bu yönüyle eser, Hırvat dış politikası üzerine çoğu zaman tekil temalar, belirli dönemler ya da kurumsal boyutlarla sınırlı kalan çalışmalardan ayrılmaktadır. Bu bakımdan kitap; diplomatlar, siyaset bilimciler, uluslararası ilişkiler öğrencileri, gazeteciler, güvenlik uzmanları ve Hırvat devletinin bugün uluslararası alandaki kendilik tasavvurunu anlamak isteyen herkes için yararlı olabilir.

Sonuç olarak, *Günümüz Dünyasının Jeopolitik Sınamaları Karşısında Hırvatistan Dış Politikası*; ciddi, iddialı ve düşünmeye sevk eden bir eserdir. Her ne kadar çağdaş dış politikanın bütün boyutlarını tüketici biçimde kapsayamasa ve yer yer belirgin bir normatif yönelim taşısa da Hırvat dış politikasını jeostrateji, realizm ve devlet çıkarı perspektifinden açıklamaya yönelik son dönemdeki en kapsamlı girişimlerden birini temsil etmektedir. Tam da bu nedenle, kitap yalnızca Hırvat akademik çevresinin değil, Türk uzman kamuoyunun da dikkatini hak etmektedir; zira bir yandan AB üyesi, öte yandan NATO içinde Türkiye’nin müttefiki olan bir devletin, artan uluslararası belirsizlik çağında kendi konumunu nasıl düşündüğüne dair değerli bir bakış sunmaktadır. Güneydoğu Avrupa’nın dinamiklerini ve Hırvatistan’ın “Avrupa çekirdeği” içindeki rolünü anlamak isteyen herkes için Lendić’in eseri dikkate alınması gereken temel bir başvuru niteliğindedir. Bu çerçevede, eserin Türkçe dâhil olmak üzere yabancı dillere kazandırılmasının yerinde ve doğal bir adım olacağı düşünülmektedir.

Hakem Değerlendirmesi	Dış bağımsız.
Çıkar Çatışması	Yazar çıkar çatışması bildirmemiştir.
Finansal Destek	Yazar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Peer Review	Externally peer-reviewed.
Conflict of Interest	The author has no conflict of interest to declare.
Grant Support	The author declared that this study has received no financial support.

Yazar Bilgileri	Marko Sapina (Doktora Öğrencisi)
Author Details	¹ İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Avrasya Araştırmaları Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye
	 0000-0003-4967-800X sapina.marko@gmail.com

